

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для здобувачів вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності 051 «Економіка»

Київ 2023

УДК 338.24:339.9
М 581

Укладачі: *Ганна ТЕЛЬНОВА* — д-р. екон. наук, доц.;
Ольга КУЗЬМІНОВА — канд. екон. наук;
Анна МАРИНА – канд. екон. наук, доц.

Рецензент *Анатолій РУМЯНЦЕВ* — д-р екон. наук, професор
професор кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Національного авіаційного університету

*Затверджено науково-методично-редакційною радою Національ-
ного авіаційного університету (протокол № __ від __ ____, 20__ р.).*

Міжнародний менеджмент : методичні рекомендації / уклад. :
М 581 Г. В. Тельнова, О. В. Кузьміна, А.С. Марина. – К. : НАУ, 2023. –
44 с.

Висвітлено і визначено вимоги до розроблення, виконання,
оформлення та захисту курсової роботи.

Для здобувачів вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності
051 «Економіка» ОПП «Міжнародна економіка» усіх форм навчання.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. МЕТА КУРСОВОЇ РОБОТИ	5
2. КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ РОБОТОЮ	8
3. ЕТАПИ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	9
4. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ	17
5. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	27
6. ПЕРЕВІРКА І ЗАХИСТ КУРСОВИХ РОБІТ	32
7. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	35
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

У відповідності з навчальним планом за ОПШ «Міжнародна економіка» передбачене виконання та захист курсової роботи з дисципліни «Міжнародний менеджмент».

Курсова робота (КР) виконується у 2 семестрі на денній та заочній формах навчання. Курсова робота – це комплексне, навчально-наукове дослідження, що виконується в процесі навчання та має на меті навчити здобувачів освіти застосовувати отримані знання для вирішення конкретних практичних завдань, прищепити навички проведення розрахунків та обґрунтування прийнятих рішень. Виконання курсової роботи сприяє формуванню навичок самостійного наукового пошуку та дослідження, підвищенню теоретичної та професійної підготовки здобувачів освіти, кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Курсова робота базується на вивченні літературних джерел, законів, постанов уряду, нормативних та методичних матеріалів, а також на практичному матеріалі міжнародної корпорації (об'єднання, організації) або соціально-економічної системи іншого рівня, експериментальних та статистичних даних. Її виконання вимагає від здобувача освіти не лише знань загальної та спеціальної літератури по темі, а й уміння проводити економіко-математичні, експертні та інші дослідження, робити узагальнення, висновки та пропозиції щодо покращення діяльності соціально-економічної системи.

При написанні курсової роботи з дисципліни «Міжнародний менеджмент» доцільно прагнути до того, щоб зібраний матеріал та отримані результати могли бути використані під час підготовки випускної кваліфікаційної роботи магістра. Тематика курсових робіт розглядається щорічно на засіданні кафедри й затверджується завідувачем кафедри.

Виконана курсова робота та її захист повинні довести, що здобувач освіти оволодів методологією дослідження, в повному обсязі засвоїв теоретичний матеріал з міжнародного менеджменту та практику його використання; що він вміє використовувати літературні джерела, робити узагальнення та висновки, користуватися економіко-математичними методами, аналізувати фактичний стан соціально-економічних систем.

1. МЕТА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Метою курсової роботи з дисципліни «Міжнародний менеджмент» є формування знань та вмінь щодо застосування методології, методики та інструментарію міжнародного менеджменту в дослідженнях та у практичній діяльності.

Завданнями курсової роботи є:

отримання комплексних знань про міжнародний менеджмент як систему управління міжнародним бізнесом, його особливості, функції та специфічні інструменти;

набуття практичних навичок щодо опису та аналізу середовища діяльності міжнародних компаній з урахуванням особливостей країн їх діяльності;

пізнання особливостей реалізації основних функцій менеджменту в практиці управління міжнародним бізнесом в країнах світу;

засвоєння принципів та методів формування систем міжнародного менеджменту компаній різних форм власності та організаційно-правових форм;

набуття навичок виявлення ключових технологічних, фінансових, торговельних, інвестиційних проблем міжнародних корпорацій та визначення методів та інструментів їх розв'язання;

набуття практичних навичок щодо формування управлінських рішень з урахуванням кон'юнктури ринків, реалізації стратегій розвитку компаній, ведення бізнесу в умовах глобалізації економіки.

У результаті виконання курсової роботи здобувач освіти повинен досягнути наступних результатів:

ПР1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПР2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПР3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПР4. Розробляти та управляти соціально-економічними проектами та комплексними діями з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПР5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПР6. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та уміння управляти персоналом і працювати в команді.

ПР7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПР8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПР9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, досліджень та економіко-математичного моделювання та прогнозування.

ПР10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально- економічними системами

ПР11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПР12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПР13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ПР14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПР16. Проводити розрахунки, статистичний аналіз та оцінювання показників, що характеризують явища и процеси світової економіки.

ПР18. Систематично вивчати, аналізувати та використовувати науково-технічну та нормативну інформацію, вітчизняний та світовий досвід з організації міжнародної діяльності підприємств, зокрема авіаційної галузі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні компетентності:

інтегральна компетентність:

ІК. Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські

рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

загальні компетентності:

ЗК2.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК6. Здатність розробляти та управляти проєктами.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7.Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8.Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК9.Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері.

СК11.Здатність планувати та розробляти проєкти в сфері економіки, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

СК12. Здатність використовувати теоретичні положення і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства

СК15. Здатність використовувати професійно-профільовані знання й практичні навички при здійснюванні контрольно-аналітичних функцій при зовнішньоекономічній діяльності організацій.

2. КЕРІВНИЦТВО КУРСОВОЮ РОБОТОЮ

Виконання курсової роботи здійснюється під керівництвом викладача – керівника роботи, з яким здобувач освіти уточнює коло питань, що підлягають вивченню та дослідженню, структуру роботи, терміни її виконання, визначає потрібну літературу. Керівник консультує з питань, що виникли, і перевіряє виконання окремих етапів роботи.

Найважливіші вимоги до курсової роботи полягають у наступному:

робота повинна бути виконана самостійно:

тема курсової роботи розкрита з урахуванням всіх аспектів на основі вивчення наукової літератури (за 5 останніх років, включаючи не менше трьох джерел з міжнародних журналів або книг іноземних видавництв);

курсова робота повинна містити елементи наукової творчості, знання економічної теорії, теорії менеджменту та міжнародних відносин, зв'язок з практикою;

в структурі плану виділяються: вступ, основна частина з розділами (теоретичним, аналітичним і практичним) і підрозділами (за необхідності), висновок;

науковий апарат – виноски, посилання, бібліографія – має бути оформлені у відповідності до вимог бібліографічних записів;

робота повинна містити аналіз статистичного матеріалу, згрупованого в таблицях, відбитого на графіках, діаграмах, схемах:

у тексті повинні бути чіткі формулювання, наприкінці кожного розділу і підрозділу зроблені висновки, підведені підсумки дослідження.

Терміни здачі курсової роботи керівнику – за 14 днів до захисту.

3. ЕТАПИ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вивчення літератури та інших джерел

Написанню курсової роботи передують уважне вивчення літературних джерел: навчальної, монографічної літератури, у якій ґрунтовно та глибоко досліджено відповідні питання; періодичних видань; нормативних актів, статистичних матеріалів та інших видань з обраної теми. Слід зауважити, що досліджувана література має бути актуальною та містити останні доробки вітчизняних (**не менше 20 джерел**) та закордонних (**не менше 5 джерел**) вчених за **останні 5 років**.

В результаті вивчення спеціальної літератури здобувачі освіти повинні визначити приблизний перелік питань, які будуть розкриті у курсовій роботі.

Складання плану та робота над текстом курсової роботи

Вивчивши підібраний матеріал, потрібно скласти план курсової роботи. Для цього використовуються попередні записи, зроблені при ознайомленні з науковою літературою та іншими джерелами. Питання, що висувуються для дослідження, групуються та наводяться у певній системі залежно від змісту та формулювання теми роботи.

План курсової роботи повинен включати вступ, три розділи і висновок.

Вступ має містити: актуальність обраної теми; мету дослідження; завдання дослідження; об'єкт дослідження; предмет дослідження; теоретико-методологічну основу; методи дослідження та його інформаційну базу.

Актуальність – одна з основних вимог, що висувуються до курсової роботи. Ця вимога передбачає відповідність курсової роботи проблемам міжнародного бізнесу на сьогоднішній день та реальним потребам їх розв'язання. Формулювання проблеми в актуальності дається на основі оцінки реальних економічних явищ і процесів міжнародного бізнесу та зіставлення їх із належним станом.

Теоретико-методологічну основу роботи складають праці авторів, які займалися даним питанням. В даному пункті необхідно вказати, якими вченими (з вказанням прізвищ і з посиланням на

список використаних джерел) і що саме вже було досліджено та розроблено, а що потребує подальшого розвитку та удосконалення. Означене обґрунтовує мету дослідження.

Мета – це передбачуваний результат дослідження, який отримується за допомогою певним чином організованих та спрямованих дій. Мета роботи містить напрямки вирішення проблеми, визначеної в актуальності дослідження.

Якщо проблема, визначена в актуальності, повинна виявляти невідповідність між реальним та необхідним станом економічних, організаційних та управлінських явищ та процесів, то мета повинна містити певні дії, які долають цю невідповідність.

Перелік дій щодо досягнення мети є **задачами дослідження**. Склад задач має бути впорядкований та систематизований, тобто кожна наступна задача дослідження має бути логічним продовженням попередньої, а послідовне вирішення задач має забезпечувати досягнення мети. **Кількість та зміст задач має відповідати кількості та змісту параграфів у курсовій роботі.** Задачі найчастіше виступають як порівняно самостійні цілі.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, обрану для дослідження.

Предмет дослідження – це частина об'єкта, що досліджується.

Об'єкт та предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне та часткове. Саме на предмет дослідження спрямована основна частина курсової роботи. **У формулюванні предмета дослідження повинні бути ключові слова теми курсової роботи.**

Після визначення мети, об'єкта та предмета курсової роботи формулюються припущення, як здобувач освіти має намір досягти поставленої мети (гіпотези).

Метод дослідження – спосіб отримання достовірних наукових знань, умінь, практичних навичок у різних сферах діяльності.

До загальнологічних методів відносяться:

аналіз – розчленування (мислене або фактичне) цілісного предмета дослідження на складові частини для їх поглибленого вивчення його. Розчленування предмета здійснюється на основі певних ознак, характеристик, відносин;

синтез – об'єднання раніше виділених елементів у єдине ціле. Об'єднання відбувається за певними ознаками, властивостями, характером відносин;

індукцією називається метод обмірювання, в котрому загальний висновок будується на часткових. Основою індукції є досвід, експеримент, спостереження. Потім встановлюють загальні риси для предметів, явищ. Виноситься дедуктивний висновок, в якому ознака кожного об'єкта приписується всьому класу;

дедукція – це напрямок, протилежний індукції: від загального знання робиться висновок часткового характеру;

аналогія – такий метод пізнання, коли на основі схожості об'єктів за одними ознаками, робиться висновок про їх схожість і за іншими ознаками;

моделювання – наявність аналогії явищ, тобто вивчення об'єкта шляхом створення його копії (моделі), котра має з оригіналом спільні якості, які цікавлять дослідника;

абстрагування – метод, який дає змогу переходити від конкретних питань до загальних понять і законів розвитку;

конкретизація – метод дослідження предметів у всій їх різнобічності;

системний аналіз – вивчення об'єкта дослідження як сукупності елементів, що утворюють систему;

спостереження – це спосіб пізнання об'єктивного світу, заснований на безпосередньому сприйнятті предметів і явищ без втручання у процес з боку дослідника;

порівняння – це встановлення відмінності між об'єктами або знаходження в них загального;

формалізація – відображення об'єкта або явища в знаковій формі якої-небудь штучної мови (математики і т.д.) і забезпечення можливості дослідження реальних об'єктів і їх властивостей через формальне дослідження відповідних знаків;

узагальнення - це формування висновків.

Економіко-статистичні методи: методи групування; графічні методи; кореляційні методи (парна та багатофакторна кореляція); метод компонентного аналізу; ряди динаміки; експертні оцінки, сітвові методи, індексно-факторний метод та ін.; методи ранжування (кластерний аналіз, метод найменшого квадрату).

Інформаційна база – це використані законодавчо-нормативні акти, бази статистичної інформації, вихідні дані із вказанням періоду дослідження.

Також необхідно скорочено розкрити суть основної частини роботи (зміст розділів 1-3).

Загальний обсяг вступу має бути не більше 3 сторінок.

Основна частина також складається з трьох розділів, які, у свою чергу, поділяються на параграфи. У цій частині роботи висвітлюють матеріал відповідно до плану.

У першому розділі курсової роботи висвітлюються основні наукові та методологічні питання, що стосуються теми курсової роботи. Фактично перший розділ має теоретико-методологічний характер. У ньому на основі вивчення робіт вітчизняних та зарубіжних авторів викладається соціально-економічна сутність досліджуваної проблеми, розглядаються різні підходи до її вирішення, надається їх оцінка, обґрунтовується та викладається власна точка зору здобувача освіти щодо висвітлюваних питань. Свої узагальнення та висновки можна ілюструвати окремими цитатами з опублікованих джерел, роблячи за ними посилання. Зміст першого розділу є, по суті, теоретичним обґрунтуванням майбутніх розробок, оскільки дає можливість вибрати певну методологію та методику проведення якісного та кількісного аналізу стану питання у конкретних міжнародних корпорацій.

Структура **другого розділу** курсової роботи має містити опис практики реалізації міжнародного менеджменту (відповідно до теми) на прикладі конкретної компанії або низки міжнародних компаній, тобто він носить аналітичний характер. При цьому параграф 2.1 доцільно присвятити загальній характеристиці компанії та провести SWOT та PEST-аналіз відповідно до стану предмета дослідження. У параграфах 2.2 та 2.3 проводиться глибокий аналіз досліджуваної проблеми з використанням різних методів, включаючи економіко-математичні. Аналіз проводиться з урахуванням наступного:

наведені факти та статистичний матеріал повинні бути достовірними і актуальними (не «старше» року, попередньому року написання роботи), бажано використовувати дані за 3-5 періодів для визначення динаміки змін;

при підборі фактичних даних необхідно пам'ятати, що вони повинні бути порівнянними;

статистичний матеріал повинен відображати загальну спрямованість та закономірність розвитку досліджуваних економічних процесів у міжнародному менеджменті.

Другий розділ має бути економічним обґрунтуванням подальших розробок. Від повноти та якості його виконання безпосередньо залежать глибина та обґрунтованість запропонованих заходів.

У **третьому розділі** пропонуються заходи щодо вдосконалення, покращення предметної галузі курсової роботи на підставі проведеного аналізу діяльності міжнародної компанії у другому розділі роботи. Обов'язковою є економічна оцінка ефективності запропонованих заходів з усіма необхідними розрахунками. На даному етапі роботи важливо показати, як запропоновані заходи позначаться на загальних показниках діяльності міжнародної корпорації.

Базою для розробки конкретних заходів та пропозицій служить проведений аналіз досліджуваної проблеми у 2-му розділі, а також наявний прогресивний вітчизняний та зарубіжний досвід. Проектна частина курсової роботи найбільш значуща, її детальному та конкретному опрацюванню має бути приділено особливу увагу.

Висловлені пропозиції, які необхідно довести до рівня конкретних методик, рекомендацій, мають бути пов'язані із завданнями, сформульованими у вступі. Розробляючи комплекс заходів на тему дослідження, важливо визначити їх склад, зміст, послідовність та терміни впровадження. Обов'язково провести економічне обґрунтування шляхом зіставлення розробленого варіанта з фактичним становищем проблеми. Сформульовані та обґрунтовані висновки цього розділу визначають практичну значимість курсової роботи.

За кожним розділом пишеться висновок, а загальні висновки з усіх розділів згодом є основою для написання Висновку.

Висновок пишеться з урахуванням окремих висновків з розділів, до яких прийшов здобувач освіти у результаті дослідження. Вони повинні бути короткими та чіткими та давати повне уявлення про зміст, значущість, обґрунтованість та ефективність розробок. Пишуться вони тезово і мають відбивати основні висновки з теорії питання, проведеного аналізу та пропонованим напрямом удосконалення проблеми з оцінкою їх ефективності за конкретним об'єктом дослідження. У Висновку, крім цього, роблять загальні

висновки на тему дослідження та пропозиції. По можливості слід вказати шляхи та перспективи подальшого дослідження теми, описати завдання, які ще потрібно вирішити.

Для самоконтролю доцільно скласти таблицю 1.

Таблиця 1

**Таблиця самоконтролю узгодженості плану,
завдань та висновків**

Назва розділів та параграфів	Задача за параграфом	Висновки за розділами та параграфами
Параграф 1.1	Задача 1	Висновок 1
Параграф 1.2	Задача 2	Висновок 2
Параграф 1.3	Задача 3	Висновок 3
Розділ 1	-	Загальний висновок за розділом 1 (Висновок 1+Висновок 2+Висновок 3)
Параграф 2.1	Задача 4	Висновок 4
Параграф 2.2	Задача 5	Висновок 5
Параграф 2.3	Задача 6	Висновок 6
Розділ 2	-	Загальний висновок за розділом 2 (Висновок 4+Висновок 5+Висновок 6)
Параграф 3.1	Задача 7	Висновок 7
Параграф 3.2	Задача 8	Висновок 8
Розділ 3	-	Загальний висновок за розділом 3 (Висновок 7+Висновок 8)
Висновки	Мета роботи	Загальний висновок за розділом 1+ Загальний висновок за розділом 2+ Загальний висновок за розділом 3+Загальний висновок про досягнення мети і виконання завдань

Орієнтовний обсяг висновку – 2-3 стор.

Роботу слід ілюструвати таблицями та рисунками (до рисунків належать схемами, діаграми, графіки). У тексті весь ілюстративний матеріал, що несе корисну інформацію, повинен розташовуватися безпосередньо після першої згадки про нього або на наступній сторінці, а у разі констатації факту та представлення статистичної інформації або форм звітності – у додатках до курсової роботи.

Робота має бути викладена зрозумілою мовою, стилістично та граматично правильно, логічно послідовно, без довільних скорочень.

Кожна частина курсової роботи має містити глибокий аналіз досліджуваних проблем із залученням наукової літератури та практичного матеріалу. У курсовій роботі необхідно висловлювати самостійні судження, аргументувати власну точку зору щодо дослідження. Використання запозичених ідей, висновків та оцінок оформлюється посиланням на джерело. Курсова робота, значна частина якої переписана з якогось джерела, не вважається самостійною навчально-дослідною роботою і не зараховується.

Особливістю письмової наукової роботи є формально-логічний спосіб викладення матеріалу. Науковий виклад складається головним чином із міркувань, метою яких є доказ істин, виявлених у результаті проведеного дослідження. У зв'язку з цим основними критеріями наукового тексту є смислова закінченість, цілісність та зв'язність.

В даний час виробилися певні особливості наукової мови, що вказують на вміння автора висловлювати логічні зв'язки між структурними елементами роботи (розділами, параграфами), на послідовність розвитку думки автора («перш за все», «потім», «по-друге» та ін.). Для вираження суперечливих відносин предметів або явищ між собою можуть бути використані такі конструкції як «проте», «у той час як», «між тим» і т.ін.

Для вказівки на наявність причинно-наслідкових зв'язків між різними блоками інформації можуть бути використані такі слова та словосполучення: «отже», «завдяки тому», «оскільки», «тому» і т.ін. Перехід від однієї думки до іншої опосередковується таким чином: «Звертаючись до ...», «Розглянемо», «Зупиняючись на ...», «Перш ніж перейти ...».

Для висновку або результату використовуються вступні: «отже», «в такий спосіб», «підводячи підсумки», «резюмуючи» тощо. Як засіб зв'язку можуть використовуватися займенники, прикметники та причастя, що вказують на предмет або явище, а також на взаємозв'язок між ними («даний», «цей», «такий», «ззначений» тощо).

При написанні курсової роботи необхідно враховувати характерні стилістичні особливості. Йдеться про об'єктивність викладу, що впливає зі специфіки наукового пізнання, прагнення встановити наукову істину. Це зумовлює обов'язкове використання в курсових роботах вступних слів та словосполучень, що вказують на ступінь достовірності повідомлення. Завдяки цим словам той чи інший факт можна уявити або як цілком достовірний («дійсно», «зрозуміло», «звичайно»), або як ймовірний («можливо», «можна передбачити»), або як можливий («можливо», «ймовірно»).

Обов'язковою умовою об'єктивності викладу матеріалу є вказівка на те, яке джерело повідомлення, ким висловлена та чи інша думка. У тексті курсової роботи ця умова реалізується шляхом використання спеціальних вступних слів та словосполучень («на думку», «з урахуванням позиції», «за даним» та ін.).

Таким чином, мова викладу змісту роботи має бути суто діловою і конкретною, опис досліджуваних явищ, фактів та процесів має майже повністю виключати індивідуальні особливості стилю, емоційність.

Завершують оформлення курсової роботи списком використаних джерел.

4. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсові і дипломні роботи відносяться до категорії навчально-наукової документації Основний текст роботи має відповідати вимогам Національного стандарту України «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки: Структура та правила оформлювання. ДСТУ 3008:2015», узгодженого з міжнародними стандартами ISO «Documentation – Presentation of scientific technical reports»

Відповідно до цього стандарту курсова робота повинна мати наступну структуру:

- вступну частину;
- основну частину;
- додатки.

Вступна частина містить наступні структурні елементи:

- титульний лист;
- реферат;
- зміст.

Курсова робота повинна мати чітко оформлений титульний лист, грамотно написаний текст відповідно до змісту роботи, бути скріпленою.

Титульний лист оформлюється за встановленою формою, запропонованою в додатку А, і є першою сторінкою роботи (номер на ньому не ставиться). Титульний лист містить дані, що розміщуються у наступній послідовності: ідентифікатори курсової роботи, повне найменування роботи, підписи і прізвища здобувача освіти-виконавця і викладача-консультанта, рік підготовки курсової роботи.

Реферат виконується на одній сторінці і розміщується після титульної сторінки. У рефераті наводяться відомості. Реферат має бути стислим, інформативним і містити відомості, які дозволяють отримати цілковите уявлення щодо курсової роботи і містити атрибути:

- відомості про обсяг роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, використаних джерел, додатків;
- перелік ключових слів (словосполучень);
- основний текст.

Перелік ключових слів (словосполучень), що є визначальними для розкриття суті курсової роботи, розміщується перед основним текстом Реферату. Цей перелік повинен містити від 5 до 15 слів (словосполучень), надрукованих великими літерами в називному відмінку через кому. Основний текст Реферату висвітлює подану в курсовій роботі інформацію в наступній послідовності:

- об'єкт та предмет дослідження;
- мета курсової роботи;
- методи дослідження, технічні та програмні засоби;
- основні конструктивні, технологічні та інші характеристики та показники;
- отримані результати та їх новизна;
- прогнози припущення про розвиток об'єкта та предмета дослідження.

Зміст роботи міститься безпосередньо після реферату, починаючи з нової сторінки. Він являє собою розгорнутий план роботи і включає усі розділи і параграфи роботи, починаючи з переліку умовних позначок, із указівкою початкового номера сторінки кожного розділу і параграфу.

Структурними елементами основної частини курсової роботи, які описані вище, є:

- вступ;
- розділи та параграфи курсової роботи;
- висновки (резюме);
- список використаних джерел.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, розкривається її значення, подається огляд ступеня розроблення даної проблеми без чіткої аргументації окремих позицій, підкреслюється необхідність вирішення конкретних питань теми в контексті сучасних економічних перетворень, зазначаються мета та завдання курсової роботи, об'єкт і предмет дослідження, вказуються методи дослідження та інформаційна база, що використовуються в роботі.

Актуальність, яка формулюється декількома реченнями, повинна дати уявлення: навіщо вивчати дану тему, чи існує така потреба з боку підприємств.

Мета роботи повинна бути сформульована лаконічно, але переконливо. Метою не може бути «аналіз...», «дослідження...»,

оскільки це засіб, а не самоціль. Мету можна сформулювати як:

«удосконалення фінансового забезпечення проведення експортних операцій...»

«удосконалення розрахункових операцій при здійсненні імпорту товарів...»

«виявлення передумов вдосконалення фінансових умов зовнішньоторговельних контрактів»

Завдання курсової роботи мають корелювати з її структурою. Кожному завданню має відповідати 1-2 підрозділи курсової роботи.

Формулювання завдань може починатися з наступних слів:

узагальнити теоретичні підходи (передумови еволюції) ...

розкрити змістовні положення (зміст, особливості, чинники) ...

систематизувати чинники (передумови, тенденції) ...

визначити чинники (особливості, передумови,)...

проаналізувати (динаміку, структуру, функції, показники) ...

оцінити (динаміку, тенденції, рівень сформованості) ...

Визначаючи об'єкт і предмет курсової роботи, необхідно враховувати те, що об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення, а предмет міститься в межах об'єкта і визначає тему курсової роботи. Приклади формулювання об'єкту і предмету:

а) Об'єкт дослідження – фінансове забезпечення експортних операцій.

Предметом дослідження є методичні підходи та практичні особливості проведення фінансових розрахунків при здійсненні експортних операцій.

б) Об'єкт дослідження – фінансові умови зовнішньоторговельних контрактів.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та практичних положень щодо формування фінансових умов зовнішньоторговельних контрактів.

Методи дослідження можуть бути загальнонауковими (філософськими) та специфічними.

Загальнофілософські методи застосовуються протягом всього процесу пізнання та діяльності і включають в себе:

діалектичний метод – пізнання дійсності в її цілісності, розвитку і суперечливості;

метафізичний метод – пізнання елементів дійсності в їхній ідеальній формі і поза їхнім зв'язком між собою та процесом розвитку (зміни).

В рамках методології наукового пізнання виділяються два рівні: теоретичний – висунення і розвиток наукових гіпотез, формулювання категорій (понять, принципів, законів) та побудова системи відносин між ними, отримання логічних висновків;

емпіричний – спостереження явищ та процесів в їх природному стані або в ході експерименту, групування, класифікація результатів спостережень та експериментів, впровадження їх в практичну діяльність або використання для побудови теоретичної системи.

Реалізація дослідження на обох рівнях передбачає застосування загальних та специфічних методів. До спільних методів, які застосовуються і в емпіричних, і в теоретичних дослідженнях належать:

системний підхід – представлення об'єктів як систем, дослідження їх як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин; визначення структури об'єкту (декомпозиція системи), окремих елементів в їх зв'язку та взаємодії з іншими елементами, впливу властивостей окремих частин системи на її поведінку в цілому;

ситуаційний підхід – дослідження стану та поведінки об'єкту в конкретній ситуації (статика, нерухомість) або в послідовності окремих ситуацій (порівняльна статика);

історичний (процесний) метод – вивчення виникнення, формування та розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності (динаміці) з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей;

герменевтичний метод – вивчення феноменів (явищ, процесів, механізмів) на підставі з'ясування їх місця, особливостей та функцій в контексті культури;

модельювання – метод опосередкованого пізнання, вивчення об'єкта (оригіналу шляхом штучного створення й дослідження його аналога (моделі), що адекватно відображає оригінал принаймні з певних сторін, що цікавлять дослідника; причому моделі можуть

бути емпіричними (предмети, зображення та ін.) та теоретичними (функція, схема та ін.).

Склад емпіричних та теоретичних методів представлено в табл. 2., табл. 3.

Таблиця 2

Методи емпіричного пізнання

Метод	Сутність методу
спостереження	систематичне, цілеспрямоване вивчення об'єкта з метою отримання первинної інформації про дійсність і створення первинної схематизації об'єктів реальності – вихідних об'єктів наукового дослідження (наприклад
експеримент	вивчення об'єкта, в ході якого дослідник активно й цілеспрямовано впливає на нього завдяки створенню штучних умов або використанню природних умов, необхідних для виявлення відповідної властивості об'єкта
опис	фіксація, узагальнення та інтерпретація певних властивостей об'єкту, фактів; <i>узагальнення</i> – це операція, в результаті якої відбувається перехід від поняття з вузьким обсягом (видового) до поняття з широким обсягом (родового) шляхом збіднення його змісту, тобто вилучення специфічних для вихідного поняття видових ознак; <i>інтерпретація</i> – пояснення факту, визначення його місця серед інших фактів
порівняння	встановлення подібності або відмінностей предметів та явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або декільком об'єктам
вимірювання	визначення числового значення величини за допомогою одиниці виміру
діагностика	процес розпізнавання й визначення характеристик, позитивних і негативних (кризових) явищ у стані та процесі розвитку об'єкта

Методи теоретичного пізнання

Метод	Сутність методу
1	2
аксіоматичний	метод побудови наукової теорії, за якого деякі твердження приймаються без доведень, а всі інші знання виводяться з них відповідно до певних логічних правил
формалізації	метод вивчення різноманітних об'єктів шляхом зображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов, наприклад мовою математики
гіпотетичний	висунення припущень про причини стану або розвитку об'єкту; <i>гіпотетико-дедуктивний метод</i> – створення системи дедуктивно пов'язаних між собою гіпотез, з яких, у кінцевому рахунку, виводяться твердження про емпіричні факти
абстрагування	метод наукового пізнання, що полягає в мисленнєвому виділенні суттєвих, найістотніших рис, відношень, сторін об'єкту; <i>абстракція ототожнення</i> – створення понять способом з'єднання кількох предметів в один клас без урахування їхніх несуттєвих відмінностей; <i>ізолююча абстракція</i> – виділення властивостей і відношень з позначенням їх «іменами», які надають абстракціям статус самостійних предметів (наприклад, надійність, універсальність); <i>абстракція конструктивізації</i> – спрощення реальних об'єктів і відкриття на їхній основі певних законів, що дає можливість у першому наближенні зрозуміти їхню сутність; <i>абстракція актуальної нескінченності</i> – відвернення від незавершеності процесу виникнення нескінченної множини (наприклад, уявлення про зупинку нескінченного руху); <i>абстракція потенційної здійсненності</i> (перехід від реальних меж людських можливостей до потенційних)
логічний	<i>аналіз</i> – метод пізнання, який дає змогу поділити об'єкти дослідження на складові частини; <i>синтез</i> – поєднання окремих частин чи рис об'єкту в єдине ціле; <i>дедукція</i> – висновок про деякий елемент множини робиться на основі знання про загальні

Метод	Сутність методу
1	2
	<p>властивості всієї множини; <i>індукція</i> – вивчення явищ, під час якого здійснюється перехід від окремих фактів до загальних положень (способи індукції: 1) метод єдиної подібності – якщо два чи більше випадків досліджуваного явища мають лише одну загальну обставину, а всі інші обставини різні, то саме ця обставина є причиною явища, яке розглядається; 2) метод єдиної розбіжності – якщо випадок, у якому досліджуване явище настає, і випадок, в якому воно не настає, у всьому подібні й відрізняються тільки однією обставиною, то саме ця обставина, наявна в одному випадку і відсутня в іншому, є причиною явища, що досліджується; 3) об'єднаний метод подібності та розбіжності – комбінація двох перших методів; 4) метод супутніх змін – якщо виникнення або зміна одного явища викликає певну зміну іншого явища, то обидва вони перебувають у причинному зв'язку одного з іншим; 5) метод залишку – якщо складне явище викликане складною причиною, яка являє собою сукупність певних обставин, і відомо, що деякі з них є причиною частини явища, то решта цього явища викликається обставинами, що залишилися); <i>аналогія</i> – це метод, відповідно до якого на підставі подібності предметів за одними ознаками робиться висновок про їх подібність за іншими ознаками</p>
<p>класифікація</p>	<p>упорядкування уявлень про об'єкти здійснюється шляхом встановлення єдності і відмінності їх елементів, визначення місця кожного елемента відносно один одного; <i>типологія</i> – метод наукового пізнання, в основі якого лежить розчленування систем об'єктів і їх групування за допомогою узагальненої, ідеалізованої моделі або типу; методами класифікації є: 1) <i>ієрархічний</i> – це послідовний поділ множини об'єктів на підлеглі класифікаційні угруповання; початкова множина об'єктів послідовно поділяється на угруповання (класи) першого рівня поділу, потім – другого і так далі; 2) <i>фасетний</i> – паралельний поділ множини об'єктів на незалежні класифікаційні угруповання; початкова множина об'єктів може</p>

Метод	Сутність методу
1	2
	незалежно поділятися на класифікаційні угруповання з використанням однієї з образних ознак; кожна ознака фасетної класифікації відповідає фасеті, яка є списком значень цієї класифікації; кожний об'єкт може одночасно входити в різні класифікаційні угруповання

Поняття «специфічні методи» відображає два підходи: 1) конкретизує зміст та процедуру застосування прийомів та способів теоретичного та емпіричного дослідження в конкретній науковій галузі; 2) конкретизує власне теоретичні та емпіричні методи для певних наук (тобто поглиблює класифікацію теоретичних та емпіричних методів). Так, специфічними методами, які можуть бути використані у курсовій роботі виступають:

математичне моделювання – побудова сукупності кількісних або логічних співвідношень (рівнянь, нерівностей, логічних умов, операторів і т.п.), що визначають характеристики станів об'єкта, а через них і вихідні значення – реакції об'єкта на певні подразнювач; застосовується для побудови моделей динаміки економічних явищ та процесів;

методи економічного аналізу – індексний метод, балансовий метод та ін.;

метод експертних оцінок – один з основних класів методів науково-технічного прогнозування, який ґрунтується на припущенні, що на основі думок експертів можна збудувати адекватну модель майбутнього розвитку об'єкта прогнозування, в т.ч. ситуаційний аналіз (побудова матриць наборів дій в залежності від оцінки ситуації, SWOT-, PEST-, SMART-аналіз та ін.);

сегментування – виділення певних класів об'єктів зі схожими ознаками;

морфологічний аналіз – декомпозиція проблем на елементи за принципами функціональної значущості та ролі, тобто визначення впливу елемента або проблеми на загальну проблему, а також прямого або опосередкованого зв'язку із зовнішнім середовищем.

Варто зазначити, що велика кількість специфічних методів дослідження виступає комбінацією загальнонаукових методів: так

наприклад, метод «мозкового штурму» є поєднанням методу експертних оцінок, класифікації, морфологічного аналізу; прогнозування – поєднання методу екстраполяції (розповсюдження висновків, отриманих із спостережень над однією частиною об'єкта на весь об'єкт в цілому) та математичного моделювання тощо. У виборі комплексу методів дослідження необхідно враховувати його здатність надавати вірогідну інформацію про досліджуваний об'єкт.

Основна частина передбачає безпосереднє викладення змісту теми курсової роботи, глибоке та всебічне висвітлення її основних положень. Вона складається з теоретичної та практичної частин. Теоретична частина повинна містити огляд літератури за темою і узагальнення теоретичної інформації. Практична частина має відображати результати проведення комплексного аналізу кон'юнктури світового ринку. Кількість підрозділів визначається тематикою роботи, але не може бути меншою двох у першому розділі, другий розділ містить наступні елементи: загальний опис міжнародного ринку; пропорційність ринку, рівень концентрації, конкуренції, ділової активності, динаміка показників цін, обсягів, структури, коливання, стійкість та циклічність розвитку ринку, перспективи розвитку ринку.

При підготовці теоретичної частини роботи рекомендується звертати увагу на дискусійні питання, не обмежуючись при цьому лише простим переказом точок зору, що існують в економічній літературі, обов'язково потрібно викладати власну авторську позицію щодо їх вирішення. Узагальнення теоретичної та аналітичної інформації передбачає, що при реферативному запозиченні думок з опублікованих праць необхідно робити посилання на використані джерела.

Викладення аналітичної інформації (як результатів власноруч проведеного аналізу, тобто первинної, так і отриманої іншими аналітиками – тобто вторинної) повинно бути основою курсової роботи, на його підставі формуються подальші висновки та пропозиції.

У висновках підводяться підсумки досліджень, які проведені в курсовій роботі, акцентується увага на виявлених проблемах, пропозиціях, їх значущості для успішної реалізації питань і проблем, окреслених у курсовій роботі. Оптимальний обсяг висновків – 2–3 сторінки. Кількість висновків має відповідати кількості завдань

роботи плюс один (загальний), тобто висновки демонструють результат розв'язання кожного завдання і характеризують в цілому досягнення мети.

Список використаних джерел містить перелік літературних, нормативно-правових, статистичних джерел, що використовуються при підготовці курсової роботи. У списку використаних джерел треба наводити тільки ті джерела, які були опрацьовані при написанні роботи і містять теоретичне обґрунтування викладених у роботі положень, тверджень, методів, моделей і тощо. Формуючи список використаних джерел, необхідно враховувати обмеження щодо його обсягу – не менше 25 найменувань, але не більше 50.

Додатки складаються з громіздких таблиць допоміжного характеру, діаграм, схем, фінансової документації підприємства.

Основний зміст курсової роботи викладається в трьох розділах загальним обсягом 25-30 стор. Рекомендований обсяг першого розділу – 30%, другого розділу – 45%, третього розділу – 25% основного тексту.

Орієнтовна тематика курсових робіт наведена у Додатку Б, але за узгодженням з науковим керівником/консультантом здобувач освіти може запропонувати власну тему, тобто не виключається ініціатива та творчий підхід здобувачів освіти при обранні теми. Крім того, використання оригінальних тематик та способів вирішення завдань, що стоять перед здобувачем освіти, є одним з основних критеріїв високої оцінки якості самостійної роботи.

5. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Текст курсової роботи друкується на стандартному аркуші формату А4 – шрифтом «Times New Roman». розмір 14 пт через 1,5 інтервали. Текст роботи варто друкувати, дотримуючи наступних розмірів полів: верхнє, нижнє і лїве – по 20 мм, правє - 10 мм.

Структурні елементи «РЕФЕРАТ», «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їх найменування служать заголовками структурних елементів.

Розділи і параграфи повинні мати заголовки. Заголовки структурних елементів роботи і розділів варто розташовувати в середині рядка і друкувати прописними буквами без крапки наприкінці, не підкреслюючи. Шрифт – напівжирний.

Заголовки підрозділів (параграфів) необхідно починати з абзацного відступу, не підкреслюючи, без крапки наприкінці. Переноси слів у заголовках не допускаються.

Абзацний відступ повинний бути однаковим по всьому тексту роботи і дорівнювати 1,25.

Відступ між заголовками і наступним і попереднім текстом повинен бути не менше 2-х рядків (3-х інтервалів).

Сторінки роботи варто нумерувати арабськими цифрами, дотримуючи наскрізної нумерації по всьому тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки наприкінці. Титульний лист, реферат та зміст включають у загальну нумерацію сторінок. Номер сторінки на них не проставляють.

Розділи (глави) і підрозділи (параграфи) варто нумерувати арабськими цифрами. Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладу суті роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т.д. Номер параграфів складається з номера глави і порядкового номера параграфа, розділених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять: 1.1, 1.2 і т.д. (рис. 1).

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми) варто розташовувати безпосередньо після тексту посилань на ілюстрацію автором курсової. Ілюстрації повинні мати назву, яку необхідно поміщати під ілюстрацією. Необхідно в посиланнях указувати

джерело інформації. При необхідності нижче поміщають текст. Ілюстрація позначається словом «Рис.», що разом з назвою ілюстрації поміщають після пояснюючих даних. Номер ілюстрації складається з номера розділу (глави) і порядкового номера ілюстрації, розділених крапкою, наприклад, рис. 3.2 – другий рисунок третього розділу. Якщо в курсовий тільки одна ілюстрація, її нумерують відповідно до загальних правил. Ілюстрації виділяються зверху і знизу вільним рядком. Приклад оформлення ілюстрацій наведено на рис. 2.

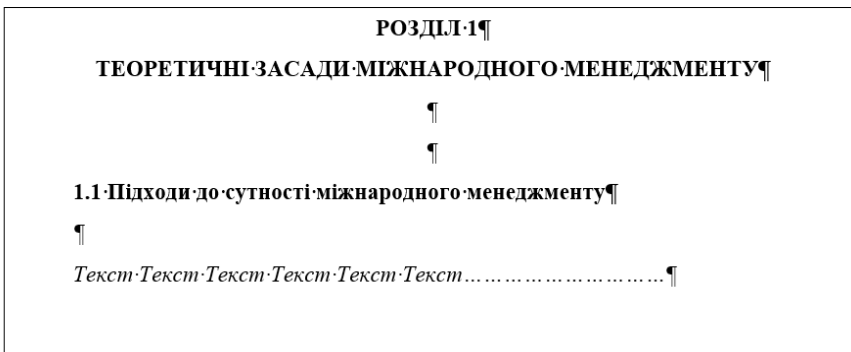

Рис. 1. Оформлення заголовків структурних підрозділів

Таблиці містять цифровий матеріал, що характеризує один чи кілька показників за визначений період, їх варто розміщати після тексту, у якому вона вперше згадується чи на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті курсової роботи. Таблиці варто нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що приводяться в додатках.

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділеного крапкою, наприклад, таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу. Номер таблиці і її назву (малими літерами з першої прописної) поміщають над таблицею. Назва повинна бути короткою і відбивати зміст таблиці.

Заголовки граф таблиці пишуться з прописної букви, а підзаголовки з рядкових, якщо вони складають одну пропозицію з заголовком граф.

Рис. 2. Приклад оформлення ілюстрацій

Заголовки і підзаголовки граф таблиці вказують в однині.

Дані таблиці повинні мати одиниці виміру, що можуть вказуватися поруч з показниками чи виділятися в окремий стовпчик. При однаковій розмірності всіх показників, що містяться в таблиці, одиниці виміру можуть виноситися в заголовок таблиці через кому чи вказуватися праворуч від таблиці. Якщо за окремими показниками відсутні дані, то в таблиці ставиться прочерк, дробові числа варто вказувати з однаковим числом знаків після коми (рис. 3). Таблиці виділяються зверху і знизу вільним рядком.

При розподілі таблиці на частині допускається її заголовки замінити відповідно номерами граф і рядків (арабськими цифрами), нумеруючи їх і в першій частині таблиці. Назва і номер таблиці вказують над, першою частиною таблиці, а над перенесеною частиною пишуть: Продовження таблиці з указівкою її номера.

При використанні перерахувань у тексті роботи перед ними ставлять двокрапку. Перерахування друкують малими літерами з абзацного відступу без маркерів.

При викладанні матеріалу здобувач освіти користується певною літературою. В тексті курсової роботи не допускається дослівне повторення тексту з книг, журналів чи газет без посилання на джерело. Цитати повинні бути короткими і органічно ув'язуватися з основним текстом. На використані у роботі данні, цитати, таблиці, схеми необхідно робити посилання. Посилання на використані

матеріали допускається робити як в середині тексту, так і після його викладання у такому вигляді: [2, с.41].

Таблиця 2.3

Сформовані асоціативні правила, фактори яких характеризують вплив на економічний ріст (від 3% до 12%)

Показник який впливає	Підтримка, %	Ймовірність, %	Кореляція, %
Демократичний статус країн (Freedom House) (країна повністю вільна або частково вільна (1))	57,14286	75,55556	76,84720
Середній рівень експорту (значення $\geq 28,9\%$)	52,10084	72,94118	72,09790

Джерело: побудовано автором

Рис. 3. Приклад оформлення таблиці

Формули і рівняння розташовують безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються, посередині сторінки, виділяючи її зверху і знизу вільним рядком і нумеруючи порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули чи рівняння, що складається з номера глави і порядкового номера формули в ньому, розділених крапкою, вказують у дужках на рівні формули (рівняння) у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення значень символів і коефіцієнтів, що входять у формулу, варто приводити безпосередньо під нею в тій послідовності, у якій вони подані у формулі. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки, потім дають перелік інших пояснень, відокремлюючи їх крапкою з комою (рис. 4).

Перенос рівнянь і формул допускається тільки на знаках виконуючих операцій, причому, знак операції на початку наступного рядка повторюється. Формули, що впливають одна за інший і не розділені текстом, розділяються комами.

Оформлення списку використаних джерел здійснюється відповідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок. Приклад оформлення джерел наведено у Додатку В.

Виробнича функція для класичної теорії економічного росту має такий вигляд:

$$Y = f(K, L, N), \quad (1.1)$$

де Y – це випуск або виробництво товарів та послуг;

K – запас капіталу;

L – робоча сила;

N – земля або природні ресурси.

Рис. 4. Приклад оформлення формул

У додатках містять додаткові матеріали: таблиці, схеми, графіки, креслення і т. ін. Кожен додаток має оформлятися на новому аркуші, у правому верхньому куті пишуть слово «Додаток» і, якщо додатків більше одного, нумерують через букви, наприклад, як на рис. 5.

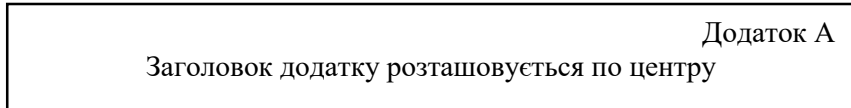

Рис. 5. Приклад оформлення Додатків

Додатки оформляють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку посилань у тексті. У додатках розміщуються громісткі таблиці і ілюстрації, проміжні розрахунки, фінансові звіти досліджуваного підприємства. На усі додатки мають міститися відповідні посилання по тексту курсової роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, І, Є, І, З, Й, О, Ч, Ї. Текст кожного додатка при потребі може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: «А.2» (другий розділ додатка А).

6. ПЕРЕВІРКА І ЗАХИСТ КУРСОВИХ РОБІТ

Закінчену курсову роботу здобувач освіти підписує і здає після реєстрації на кафедрі керівнику для перевірки і рецензування. Перевірка курсових робіт здійснюється протягом 10 днів з моменту їх надання на кафедру.

Здати роботу здобувач освіти повинен не пізніше, ніж за два тижні до захисту, терміни якого встановлюються відповідно до навчальних планів і графіків.

У рецензії відзначається актуальність і якість виконання роботи, робиться висновок про допуск (не допуск) здобувача освіти до захисту роботи. Позначка про допуск (не допуск) до захисту робиться на титульній сторінці роботи за підписом керівника.

Якщо в результаті перевірки виявлені істотні помилки, неповний обсяг чи низька якість роботи, вона повертається студенту для доробки чи переробки.

При оцінці роботи враховується її зміст, актуальність, ступінь авторської самостійності, оригінальність висновків та пропозицій, якість використовуваного матеріалу, загальний та спеціальний рівень грамотності, а також відповідність оформлення курсової роботи до вимог методичних рекомендацій.

Робота, яку науковий керівник визнав незадовільною, повертається для переробки з урахуванням висловлених зауважень. Несвоєчасне надання курсової роботи на кафедру прирівнюється до неявки на іспит, тому тим, хто не здав в строк курсову роботу, ставиться незадовільна оцінка і виникає академічна заборгованість та недопуск до екзамену.

Зауваження керівника в письмовому виді представляються здобувачу освіти. На титульному листі керівником ставиться підпис «Доробити» чи «До захисту» і дата перевірки.

Найбільш розповсюджені недоліки курсових робіт:

- низький теоретичний рівень роботи. Це знаходить висвітлення в наявності в курсовій роботі застарілих теоретичних положень;
- відсутність аналізу статистичних даних або недостатній обсяг аналізу;
- зайва теоретизованість роботи, орієнтація у викладі матеріалу на підручники, а не на наукову економічну літературу;

– погрішності в структурі курсової роботи - відсутність окремих складових частин:

– безпосереднє запозичення з авторського тексту, плагіат, непотрібні повторення, протиріччя, громіздкі цитати:

– відсутність власної думки по досліджуваній проблемі;

– неправильне оформлення, порушення стандарту оформлення, наукового апарата.

Наявність зазначених недоліків є підставою для не допуску курсової роботи до захисту і повернення її на переробку.

При відповідності курсової роботи вимогам дійсних методичних вказівок керівник ставить на титульному листі «До захисту».

Допущена до захисту курсова робота захищається здобувачем освіти перед комісією, що призначається на кафедрі у присутності здобувачів освіти академічної групи. Не допущена до захисту робота передається здобувачу освіти на доробку, і процедура представлення на перевірку та рецензування повторюється.

Захист курсових робіт може проходити в такій формі: автору роботи лається 7-10 хвилин для доповіді основних положень, після чого йому задаються питання стосовно змісту роботи.

При підготовці до захисту здобувачу освіти варто звернути увагу на питання і зауваження керівника, зроблені ним при перевірці роботи.

У процесі захисту та при оцінці курсової роботи звертається увага на:

1) обґрунтування в доповіді вибору теми роботи і чітке формулювання її цілей і завдань;

2) ступінь відповідності обсягу і змісту теми курсової роботи її цілям і завданням;

3) глибоке розуміння сучасного стану розглянутих економічних проблем;

4) самостійність мислення і творчий підхід до проблеми;

5) логіку і чіткість викладу;

6) обґрунтованість основних положень і висновків;

7) знання спеціальної літератури за темою курсової роботи;

8) якість оформлення роботи;

9) правильність відповідей на питання в ході захисту курсової роботи.

Кожна курсова робота з урахуванням її змісту оцінюється за стобальною шкалою (табл. 4).

Таблиця 4

**Система оцінювання результатів виконання та захисту
курсної роботи**

№ критерію	Критерій рейтингової оцінки	Мах кількість балів
1.	Відповідність змісту виконаної роботи поставленому завданню та повнота його розкриття	25
2.	Правильність та повнота обґрунтування прийнятих рішень	15
3.	Відповідність оформлення пояснювальної записки вимогам ДСТУ та інших нормативних документів	20
4.	Захист курсової роботи: повнота та глибина доповіді, повнота та логічність відповідей на запитання під час захисту	40
Максимальна підсумкова оцінка		100

7. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Перерва П.Г., Черепанова В.О., Новік І.О., Погорелов С.М., Синіговець О.М. Міжнародний менеджмент: основні поняття. Навчально-методичний посібник. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». Харків : НТУ «ХПІ», 2020. 38 с.
2. М. П. Бутко, І. М. Бутко Міжнародний менеджмент. К.: ЦУЛ, 2019. 412 с.
3. Патица Н. І. Міжнародні економічні відносини. Київ : ЦУЛ, 2022. 560 с.
4. Кібік О. М., Нестерова К. С., Хаймінова Ю. В. Міжнародна економіка : навч.-метод. посібн. Одеса, 2020. 85 с.
5. Зінчук Т.О. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність. Київ: ЦУЛ, 2019. 512 с.
6. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник. . Київ : ЦУЛ, 2019. 336 с.
7. Гронтковська Г.Е. Міжнародна економіка. Київ : ЦУЛ, 2019. 384 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра бізнес-аналітики та цифрової економіки

КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни «Міжнародний менеджмент»

Варіант ____

Робота виконана здобувачем освіти

_____ курсу _____ групи

(прізвище)

(ім'я, по батькові)

Науковий керівник

(науковий ступінь, посада)

(прізвище)

(ім'я, по батькові)

Київ, 2023

Орієнтовна тематика курсових робіт

1. Організація менеджменту і кроскультурна специфіка ведення міжнародного бізнесу (на прикладі)
2. Прийняття рішень, керівництво і комунікації в міжнародних компаніях (на прикладі)
3. Стратегічне планування в міжнародних компаніях (на прикладі...)
4. Управління людськими ресурсами в міжнародних компаніях (на прикладі...)
5. Технологічна політика міжнародних корпорацій (на прикладі...)
6. Міжнародний фінансовий менеджмент та фінансовий стан міжнародної компанії (на прикладі...)
7. Валютні операції у міжнародному бізнесі, ризики та їх страхування (на прикладі...)
8. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій (на прикладі...)
9. Торговельні операції міжнародних корпорацій (на прикладі...)
10. Корпоративна соціальна відповідальність міжнародного менеджменту (на прикладі)
11. Контроль і звітність у міжнародному менеджменті (на прикладі)
12. Можливості міжнародного бізнесу в умовах глобалізації (на прикладі)
13. Маркетинг у міжнародному бізнесі: стратегії та перспективи їх реалізації (на прикладі)
14. Зовнішнє середовище та оцінка міжнародної позиції бізнесу в умовах глобалізації (на прикладі)
15. Внутрішнє середовище міжнародного бізнесу та стратегічні напрями його вдосконалення (на прикладі)
16. Сучасні стратегічні орієнтири міжнародних компаній: практика провідних компаній світу та їх порівняння
17. Експортна діяльність міжнародних компаній: географія, продуктова структура, управління (на прикладі)

18. Імпортна діяльність міжнародних компаній: географія, продуктова структура, управління (на прикладі)

19. Системи оплати праці у міжнародних компаніях (на прикладі)

20. Організаційний розвиток міжнародних компаній (на прикладі)

Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Книги
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Украгропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДЦА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрюшенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжєвського. Київ, 1998. 124 с.

Коллективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Інфузории. Вып. 1. Суктории (<i>Ciliophora, Suctorea</i>) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмба. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем С. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.

Статті з продовжуючих та періодичних видань	<p>Яacobчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агроевіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?mid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).

	<p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Сторінки з веб-сайтів	<p>Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).</p>
	Інші документи
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i>. 2017. № 7. С. 106–107</p>

Стандарти	<p>ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).</p> <p>СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)</p>
Патенти	<p>Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.</p>
Авторські свідоцтва	<p>А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.</p>
Дисертації, автореферати дисертацій	<p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.</p> <p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.</p>
Препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p>

Навчальне видання

МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для здобувачів вищої освіти
ОС «Магістр» спеціальності
051 «Економіка»

Укладачі:

ТЕЛЬНОВА Ганна Володимирівна

КУЗЬМІНОВА Ольга Василівна

МАРИНА Анна Сергіївна